

ARTICULUS I.

Utrum B. Maria fuerit virgo in concipiendo¹.

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod mater Dei non fuerit virgo in concipiendo Christum. Nulla enim proles, quæ habet patrem et matrem, ex virgine matre concipitur. Sed Christus non solum dicitur habere matrem, sed etiam patrem; dicitur enim Luc. 2: Erant pater ejus et mater mirantes super his quæ dicebantur de illo; et infra eadem mater dicit: Ecce enim pater tuus et ego, dolentes, querebamus te. Ergo Christus non est conceptus ex virgine matre.

2. Præterea, Matt. 1, probatur quod Christus fuerit filius Abraham et David, per hoc quod Joseph ex David descendit. Quæ quidem probatio nulla esset, si Joseph pater Christi non fuisset. Ergo videtur quod mater Christi eum ex semine Joseph conceperit, et ita non videtur fuisse virgo in concipiendo.

3. Præterea, Galat. 4 dicitur: Misit Deus filium suum factum ex muliere. Mulier autem, consueto modo loquendi, dicitur quæ est viro cognita; ergo Christus non fuit conceptus ex virgine matre.

4. Præterea, eorum, quæ sunt ejusdem speciei, est idem modus generationis, quia generatio recipit speciem a termino, sicut et cæteri motus; sed Christus fuit ejusdem speciei cum aliis hominibus, secundum illud Phil. 2: In similitudinem hominum factus, et habitu inventus ut homo. Cum ergo alii homines generentur ex commixtione maris et femine, videtur quod etiam Christus simili modo fuerit generatus, et ita non videtur fuisse conceptus ex virgine matre.

5. Præterea, quælibet forma naturalis habet materiam sibi determinatam extra quam esse non potest. Materia autem formæ humanæ videtur esse semen maris et femine. Si ergo corpus Christi non fuerit conceptum ex semine maris et femine, non vere fuit corpus humanum, quod est inconueniens; videtur igitur non fuisse conceptus ex virgine matre.

Sed contra est quod dicitur Isaie 7: Ecce virgo concipiet.

Respondeo dicendum, quod simpliciter confitendum est matrem Christi virginem concepisse; contrarium enim pertinet ad hæresim Hebionitarum et Cherinthi, qui Christum pu-

¹ 4 con., cap. 45. Et opusc. 2, cap. 223. Et opusc. 60, c. 4.

rum hominem arbitrabantur, et de utroque sexu eum natum putaverunt¹. Quod enim Christus sit conceptus ex virgine, conueniens est propter quatuor. Primo, propter mittentis Patris dignitatem conservandam; cum enim Christus sit verus et naturalis Dei Filius, non fuit conueniens quod alium patrem haberet quam Deum, ne dignitas Dei Patris transferretur ad alium. Secundo, hoc fuit conueniens proprietati ipsius Filii, qui mittitur, qui quidem est Verbum Dei; Verbum autem absque omni corruptione cordis concipitur; quinimo cordis corruptio perfecti Verbi conceptionem non patitur. Quia ergo caro sic fuit a Verbo Dei assumpta, ut esset caro Verbi Dei, conueniens fuit quod etiam ipsa sine corruptione matris conciperetur. Tertio, hoc fuit conueniens dignitati humanitatis Christi, in qua locum peccatum habere non debuit, per quam peccatum mundi tolleretur, secundum illud Joann. 1: Ecce Agnus Dei (scilicet innocens) qui tollit peccatum mundi; non poterat autem esse quod in natura jam corrupta ex concubitu caro nasceretur sine infectione originalis peccati. Unde Augustinus dicit, in lib. 1 de Nuptiis et concupiscentia²: Solus nuptialis concubitus ibi non fuit, scilicet in matrimonio Mariæ et Joseph; quia in carne peccati fieri non poterat sine ulla carnis concupiscentia, quæ accidit ex peccato, sine qua concipi voluit, qui futurus erat sine peccato. Quarto, propter ipsum finem incarnationis Christi, quæ ad hoc fuit, ut homines renascerentur in filios Dei, non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo, id est, ex ipsa Dei virtute. Cujus rei exemplar apparere debuit in ipsa Conceptione Christi. Unde Augustinus dicit in lib. de sancta Virginitate³: Oportebat caput nostrum insigni miraculo, secundum carnem nasci de Virgine, ut significaret membra sua de Virgine Ecclesia secundum spiritum nascitura.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut Beda dicit super Lucam⁴, pater Salvatoris appellatur Joseph, non quod vere juxta Photinianos pater fuerit ei, sed quod ad famam Mariæ conservandam pater sit ab omnibus æstimatus. Unde et Luc. 3 dicitur: Ut putabatur filius Joseph. Vel sicut Augustinus dicit in lib. de

¹ Ut patet ex Aug., lib. de Hæresi., c. 8 et 10, tom. 6.

² Cap. 12, in princ., t. 7.

³ Cap. 6, ante med., tom. 6.

⁴ Lib. 1 in Luc. 8, secundum ejus ordinem, a med., tom. 2.

Bono conjugali¹: Eo modo pater Christi dicitur Joseph, quo et vir Mariæ intelligitur, sine commixtione carnis, ipsa copulatione conjugii, multo videlicet conjunctius, quam si esset aliunde adoptatus. Neque enim propterea non erat appellandus Joseph pater Christi, quia non eum genuerat concubendo; quandoquidem pater esset etiam ei quem, non ex sua conjugis procreatum, aliunde adoptasset.

Ad secundum dicendum, quod sicut Hieronymus dicit super Matt. 2, cum Joseph non sit pater Domini Salvatoris, ordo generationis ejus usque ad Joseph deducitur, primo quidem, quia non est consuetudinis Scripturarum, ut mulierum in generationibus ordo texatur. Deinde ex una tribu fuit Joseph et Maria, unde et ex lege eam accipere cogebatur ut propinquam. Et ut Augustinus dicit, in lib. 1 de Nuptiis et concupiscentia², fuit generationum series usque ad Joseph perducenda, ne in illo conjugio virili sexu, utique potiori, fieret injuria, cum veritati nihil deperiret, quia ex semine David et Joseph erat, et Maria.

Ad tertium dicendum, quod sicut Gloss. dicit ibidem³, mulierem pro femina posuit, more locutionis Hebræorum; usus enim Hebræe locutionis mulieres dicit, non virginitate corruptas, sed feminas.

Ad quartum dicendum, quod ratio illa habet locum in his quæ procedunt in esse per viam naturæ; eo quod natura sicut est determinata ad unum effectum, ita etiam est determinata ad unum modum producendi illum. Sed virtus supernaturalis divina cum sit infinita, sicut non est determinata ad unum effectum, ita non est determinata ad modum producendi quemcunque effectum. Et ideo sicut virtute divina fieri potuit ut primus homo de limo terræ formaretur, ita etiam fieri potuit ut divina virtute corpus Christi formaretur de Virgine absque virili semine.

Ad quintum dicendum, quod secundum Philosophum, in lib. 1 de Generatione animalium⁴, semen maris non est sicut materia in conceptione animalis, sed solum sicut agens; sola autem femina materiam subministrat conceptui.

Lib. 1 de Nuptiis et conc., c. 11, parum a princ., tom. 7.

² Cap. 1, super illud: Christi generatio sic erat, tom. 9.

³ Cap. 11, non longe a fin., tom. 7.

⁴ Est Aug., lib. 23 contra Faustum, c. 7, in medio, tom. 6.

⁵ C. 2, et 19, tom. 4.

Unde per hoc quod semen maris defuit in conceptione corporis Christi, non sequitur quod defuerit ei debita materia. Si tamen semen maris esset materia fetus concepti in animalibus, manifestum est quod non est materia permanens in eadem forma, sed materia transmutata. Et quamvis virtus naturalis non possit transmutare ad certam formam, nisi determinatam materiam, virtus tamen divina, quæ est infinita, potest transmutare omnem materiam in quamcunque formam. Unde sicut transmutavit limum terræ in corpus Adæ, ita in corpus Christi transmutare potuit materiam a matre ministratam, etiamsi non esset sufficiens materia ad naturalem conceptum.

ARTICULUS II.

Utrum mater Dei fuerit virgo in partu¹.

1. Ad secundum sic proceditur. Videtur quod mater Christi non fuerit virgo in partu. Dicit enim Ambrosius super Lucam²: Qui vulvam sanctificavit alienam, ut nasceretur Propheta, hic est qui aperuit matris suæ vulvam, ut immaculatus exiret. Sed apertio vulvæ virginitatem excludit; ergo mater Christi non fuit virgo in partu.

2. Præterea, nihil in mysterio Christi esse debuit, per quod corpus ejus phantasticum appareret. Sed hoc non videtur vero corpori, sed phantastico convenire, ut possit per clausam transire, eo quod duo corpora simul esse non possunt. Non igitur debuit ex matris utero clauso corpus Christi prodire, et ita non deest quod esset virgo in partu.

3. Præterea, sicut Gregorius dicit in homil. Octavarum Paschæ³, per hoc quod januis clausis ad discipulos post resurrectionem intravit Dominus, ostendit corpus suum esse ejusdem naturæ, et alterius gloriæ. Et sic per clausam transire, videtur ad gloriam corporis pertinere. Sed corpus Christi in sua conceptione non fuit gloriosum, sed passibile, habens similitudinem carnis peccati, ut Apostolus dicit Rom. 8. Non ergo exiit per Virginis uterum clausum.

Sed contra est, quod in quodam sermone Ephesini Concilii dicitur: Natura post partum nescit ulterius virginem; gratia vero, et

¹ Opusc. 2, c. 315.

² L. 2, in Luc., cap. cujus tit. est: De circum. salvatoris.

³ Est hom. 26 in Evang., paulo a princ.

parientem ostendit, et matrem fecit, et virginitati non nocuit. Fuit ergo mater Christi virgo in partu.

Respondeo dicendum, quod absque omni dubio asserendum est, matrem Christi etiam in partu virginem fuisse. Nam Propheta non solum dicit: *Ecce Virgo concipiet; sed etiam addit: Et pariet filium. Et hoc quidem conveniens fuit propter tria. Primo quidem, quia hoc competebat proprietati ejus qui nascebatur, qui est Verbum Dei. Nam Verbum non solum in corde absque corruptione concipitur, sed etiam absque corruptione ex corde procedit. Unde, ut ostenderetur quod illud esset corpus ipsius Verbi Dei, conveniens fuit ut de incorrupto Virginis utero nasceretur. Unde in sermone quodam Ephesini Concilii legitur: Quae parit carnem puram, a virginitate cessat; sed quia natum est in carne Verbum, Deus custodit virginitatem, seipsum ostendens per hoc Verbum. Neque enim nostrum verbum cum paritur, corrumpit mentem; neque Deus Verbum, substantialem partum eligens peremit virginitatem. Secundo, hoc est conveniens quantum ad effectum incarnationis Christi. Nam ad hoc venit, ut nostram corruptionem tolleret. Unde non fuit conveniens ut virginitatem matris nascendo corrumpere. Unde Augustinus dicit in quodam sermone de Nativitate Domini¹: *Fas non erat ut per ejus adventum violaretur integritas, qui venerat sanare corrupta. Tertio, fuit conveniens ne matris honorem nascendo diminueret, qui parentes praeceperat honorandos.**

Ad primum ergo dicendum, quod Ambrosius dicit hoc, exponens illud, quod Evangelista de lege induxit: *Omne masculinum adaperiens vulvam, sanctum Domino vocabitur. Quod quidem, ut Beda dicit², consuetudine natiuitatis more loquitur; non quod Dominus sacri ventris hospitium, quod ingressus sanctificaverat, egressus devirginasse credendus sit. Unde illa adaperitio non significat reserationem communem claustrum pudoris virginei, sed solum exitum prolis de utero matris.*

Ad secundum dicendum, quod ita Christus voluit veritatem sui corporis demonstrare, quod etiam simul ejus divinitas declararetur; et ideo permiscuit mira humilibus. Unde ut corpus ejus verum ostenderetur, nascitur ex femina; sed ut ostenderetur ejus deitas, nascitur ex Virgine; talis enim partus decet Deum,

¹ In serm. 6, a med., t. 1.

² Lib. 1 in Luc., c. 7, secundum ejus ordinem, tom. 2.

ut Ambrosius dicit in hymno Nativitatis¹.

Ad tertium dicendum, quod quidam dixerunt, Christum in sua natiuitate dotem subtilitatis assumpsisse, sicut quando ambulavit siccis pedibus super mare, dicunt eum assumpsisse dotem agilitatis; sed hoc non convenit his quae supra determinata sunt²; hujusmodi enim dotes corporis gloriosi proveniunt ex redundantia gloriae animae ad corpus, ut infra dicitur, cum tractabitur de corporibus gloriosis³. Dicitur est autem supra⁴, quod Christus ante passionem permittebat carni suae agere, et pati quae propria; nec fiebat talis redundantia gloriae ab anima ad corpus. Et ideo dicendum est, quod omnia ista facta sunt miraculose per virtutem divinam. Unde Augustinus dicit super Joan. 5: *Moli corporis, ubi divinitas erat, ostia clausa non obstiterunt: ille quippe non eis apertis intrare potuit, quo nascente virginitas matris inciolata permansit. Et Dion. dicit in quadam Epistola⁶, quod Christus super hominem operabatur ea quae sunt hominis, et hoc monstrat Virgo supernaturaliter concipiens, et aqua instabilis, terrenorum pedum sustinens gravitatem*

ARTICULUS III.

Utrum mater Dei permanserit virgo post partum⁷

1. Ad tertium sic proceditur. Videtur quod mater Christi non permanserit virgo post partum. Dicitur enim Matth. 1: *Antequam convenirent Joseph et Maria, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto. Non autem Evangelista diceret: Antequam conceperent, nisi de conventuris; quia nemo dicit de non pransuro: Antequam pranderet. Ergo videtur quod B. Virgo quandoque convenerit carnali copula cum Joseph, et ita non permanserit virgo post partum.*

2. Præterea, ibidem subditur ex verbis Angeli loquentis ad Joseph: *Noli timere accipere Mariam conjugem tuam. Conjugium autem*

¹ In hymn. qui canitur in vesperis Natalis Domini.

² Q. 14.

³ Non complevit

⁴ Q. 14, art. 1, ad 2.

⁵ Tract. 121, a med., tom. 9.

⁶ Ad Caium monac., incipit: *Queris tu quidem.*

⁷ Opusc. 2, cap. 225.

consummatur per carnalem copulam. Ergo videtur quod quandoque carnalis copula intervenit inter Mariam et Joseph, et ita videtur quod non permanserit virgo post partum.

2. Præterea, ibidem post pauca subditur: *Et accepit conjugem suam, et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum. Hoc autem adverbium, donec, consuevit determinatum tempus signare, quo impleto fiat id quod usque ad illud tempus non fiebat; verbum autem cognoscendi ibi ad coitum refertur, sicut et Gen. 4 dicitur, quod Adam cognovit uxorem suam. Ergo videtur, quod post partum B. Virgo fuerit carnaliter a Joseph cognita; ergo videtur quod non permanserit virgo post partum.*

3. Præterea, primogenitus non potest dici, nisi qui habet fratres subsequentes? unde et Rom. 3 dicitur: *Quos præcivit, et prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Sed Evangelista nominat Christum primogenitum matris ejus. Ergo habuit alios filios post Christum; et ita videtur quod mater Christi non permanserit virgo post partum.*

4. Præterea, Joan. 2 dicitur: *Post hæc descendit Capharnaum ipse, scilicet Christus, et mater ejus, et fratres ejus. Sed fratres dicuntur qui ex eodem parente geniti sunt. Ergo videtur quod B. Virgo habuerit alios filios post Christum.*

5. Præterea, Matth. 27 dicitur: *Erant ibi, scilicet juxta crucem Christi, mulieres multe a longe, quae secutæ erant Jesum a Galilæa, ministrantes ei; inter quas erat Maria Magdalena, et Maria Jacobi et Joseph mater, et mater filiorum Zebedæi. Videtur autem hæc Maria, quae hic dicitur Jacobi et Joseph mater, esse etiam mater Christi; dicitur enim Joan. 19, quod stabat juxta crucem Jesu Maria mater ejus. Ergo videtur quod mater Christi non permanserit virgo post partum.*

Sed contra est quod dicitur Ezech. 44: *Porta hæc clausa erit, et non aperietur, et vir non transibit per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam. Quod exponens Augustinus in quodam sermone¹ dicit: Quid est porta in domo Domini clausa, nisi quod Maria semper erit intacta? Et quid est: Homo non transibit per eam, nisi quod Joseph non cognoscebat eam? Et quid est: Dominus solus intrat, et egreditur per eam, nisi quod Spiritus*

¹ In serm. 14 de Natali Domini, qui est 18 de Temp., non longe a princip., tom. 10.

Sanctus imprægnavit eam, et Angelorum Dominus nascetur per eam? Et quid est: Clausa erit in æternum? nisi quod Maria virgo est ante partum, et virgo in partu, et virgo post partum?

Respondeo dicendum, quod absque omni dubio detestandus est error Helvidii, qui dicere præsumpsit, matrem Christi post partum a Joseph esse carnaliter cognitam, et alios filios genuisse. Hoc enim primo derogat Christi perfectioni, qui, sicut secundum divinam naturam unigenitus est Patris, tanquam perfectus per omnia Filius ejus, ita decuit ut esset unigenitus matris tanquam perfectissimum germen ejus. Secundo, hic error injuriam facit Spiritui Sancto, cujus sacrarium fuit uterus virginalis, in quo carnem Christi formavit, unde non decebat, quod de cætero violaretur per commixtionem virilem. Tertio, derogat dignitati et sanctitati matris Dei, quae ingratissima videretur, si tanto filio contenta non esset, et si virginitatem, quae in ea miraculose conservata fuerat, sponte perdere vellet per carnis concubitum. Quarto, etiam ipsi Joseph esset ad maximam præsumptionem imputandum, si eam, quam revelante Angelo, de Spiritu Sancto Deum concepisse cognoverat, polluere attentaret. Et ideo simpliciter est asserendum, quod mater Dei sicut virgo concepit, et virgo peperit, ita etiam et virgo post partum in sempiternum permansit.

Ad primum ergo dicendum, quod (sicut Hieronymus dicit in l. contra Helvidium¹) intelligendum est, quod hæc præpositio, ante, licet sæpe consequentia indicet, tamen nonnunquam ea tantum quae prius cogitabantur, ostendit; nec necesse est ut cogitata fiant, cum ideo aliud intervenerit, ne ea, quae cogitata sunt, fierent. Sicut si aliquis dicat: *Antequam in portu pranderem, navigavi, non intelligitur, quod in portu prandeat postquam navigaverit; sed quia cogitabatur in portu pransurus. Et similiter Evangelista dicit: Antequam convenirent, inventa est in utero habens de Spiritu Sancto, non quia postea convenerint; sed dum viderentur conventuri, prævenit conceptio per Spiritum Sanctum, ex quo factum est ut ulterius non convenirent.*

Ad secundum dicendum, quod sicut Augustinus dicit in l. 1 de Nup. et concupiscentia²: *Conjux Joseph vocatur mater Dei ex prima des-*

¹ Tit. hujus lib. est de perpetua virginitate Mariæ, non procul a princip. lib., tom. 3.

² Cap. 11, non longe a prin., t. 7.

pensationis fide, quam per concubitum non cognoverat, nec fuerat cogniturus. Ut enim Ambrosius dicit super Lucam¹: Non virginitatis ereptio, sed conjugii testificatio et nuptiarum celebratio declaratur.

Ad tertium dicendum, quod quidam dixerunt, hoc non esse intelligendum de cognitione coitus, sed de cognitione notitiæ. Dicit enim Chrys.², quod non cognovit eam Joseph antequam pareret, cujus fuerit dignitatis, sed postquam peperit, tunc cognovit eam, quia per ipsius prolem speciosior et dignior facta fuerat quam totus mundus; quia quem totus mundus capere non poterat, in angusto cubiculo uteri sui sola suscepit. Quidam vero hoc referunt ad notitiam visus; sicut enim Moysi cum Deo colloquentis glorificata est facies, ut non possent intendere in eum filii Israel, sic Maria, claritate virtutis Altissimi obumbrata, cognosci non poterat a Joseph, donec pareret; post partum autem a Joseph agnita invenitur specie faciei, non tactu libidinis. Hieronymus autem³ concedit hoc esse intelligendum de cognitione coitus; sed dicit quod, usque, vel, donec, in Scripturis dupliciter potest intelligi. Quandoque enim designat certum tempus, secundum illud Galat. 3: Propter transgressionem læ positæ est, donec veniret semen, cui promiserat. Quandoque vero signat infinitum tempus, secundum illud Psal. 113: Oculi nostri ad Dominum Deum nostrum, donec misereatur nostri; ex quo non est intelligendum, quod post impetratam oculi avertantur a Deo. Et secundum hunc modum loquendi significantur ea, de quibus posset dubitari, si scripta non fuissent; cætera vero nostræ intelligentiæ derelinquantur. Et secundum hoc Evangelista dicit matrem Dei non esse cognitam a viro usque ad partum, ut multo magis intelligamus cognitam non fuisse post partum.

Ad quartum dicendum, quod mos divinarum Scripturarum est, ut primogenitum vocent non solum eum, quem fratres sequuntur, sed eum qui primus natus sit. Alioquin si non est primogenitus, nisi quem sequuntur fratres, tandem secundum legem primogenita non debentur, quamdiu et alia non fuerint procreata. Quod patet esse falsum, cum intra unum mensem primogenita redimi mandentur secundum legem.

¹ Lib. 2, in Luc., c. 4, a med., tom. 5.

² Hom. 4 in Matth., in oper. imp., super illud: Et non cognovit, eam donec, tom. 2.

³ In fin. Comment. ad 1 c. Matt., tom. 9.

Ad quintum dicendum, quod quidam, sicut Hieronymus dicit super Matth.¹, fratres Domini de alia uxore Joseph filios suspicantur. Nos autem fratres Domini, non filios Joseph, sed consobrinos Salvatoris, Mariæ materteræ Domini filios intelligimus. Quatuor enim modis in Scripturis fratres dicuntur, scilicet, natura, gente, cognatione et affectu. Unde fratres Domini dicti sunt, non secundum naturam, quasi ab eadem matre nati, sed secundum cognationem quasi consanguinei ejus existentes. Joseph autem, sicut Hieronymus dicit contra Elvidium², magis credendus est virgo permansisse, quia aliam uxorem habuisse non scribitur, et fornicatio in sanctum virum non cadit.

Ad sextum dicendum, quod Maria, quæ dicitur Jacobi et Joseph mater, non intelligitur esse mater Domini, quæ in Evangelio non consuevit nominari, nisi cum cognomine hujus dignitatis, quod sit mater Jesu. Hæc autem Maria esse intelligitur uxor Alphæi, cujus filius est Jacobus Minor, qui dictus est frater Domini.

COMMENTARIUS.

Hi articuli in sequenti disputatione explicabuntur. Nihil enim circa litteram D. Thom. dicendum occurrit, præter ea quæ de re ipsa tractanda erunt.

DISPUTATIO V,

In quatuor sectiones distributa.

DE INTEGRITATE SEU CORPORALI VIRGINITATE DEIPARÆ.

Post tractatum de Conceptione et sanctificatione B. Virginis, convenienti ordine dicendum sequitur de statu, seu ratione vivendi, quem in hac vita elegit, vel ad quem potius electa est. Quod in hac et sequenti quæstione effecisse videtur D. Thom., de statu matrimonii et virginitatis ejus disputans, simul parans viam ad tractandum de conceptione filii, ad quam hæc aliquo modo ordinata sunt. Quia vero virginitas, et perfectior, et prior est matrimonio, ideo prius etiam de illa disputatio occurrit. In qua duo distinguenda sunt: alterum, quasi materiale, quod in cor-

¹ Circa finem comment. ad 12 cap. Matth., tom. 9.

² In ult. fol. ante fin. lib., tom. 3.

poris integritate consistit absque ulla experientia ibidem, ex commistione, aut voluntaria seminis resolutione provenientis; alterum est veluti formale, quod est propositum servandi virginitatem, et prædictam libidinem nunquam experiendi. De priori parte hic agimus, dicturi de altera in disputatione sequenti.

SECTIO I.

Utrum B. Virgo, Christum concipiendo, virginitatem seu corporis integritatem amiserit.

1. *Locus in templo Salomonis dicatus virginibus.* — Hæc quæstio supponit imprimis B. Virginem vere ac realiter concepisse Christum Deum hominem in utero suo. Quod ex principio supra posito, quo ipsam veram Dei et Christi matrem esse ostendimus, aperte sequitur, et inferius latius discutiendum est. Secundo suppono, B. Mariam usque ad conceptionem filii virginem permansisse, quod est de fide certum, ex verbis illis Luc. 1: *Missus est Gabriel Angelus ad Virginem desponsatam viro.* Ex quo constat fuisse virginem cum tradita fuit Joseph in sponsam. Quod ex principio supra posito probari potest, scilicet, quia nunquam peccavit; et ex iis quæ Patres docent de vitæ genere quod B. Virgo ante matrimonium instituit; tertio enim ætatis anno in templum oblata est, ibique undecim annis inter virgines vixit; erat enim in templo (ut Cedreus in Compendio hist. refert) secretus locus, aræ vicinus, in quo virgines solæ versari solebant, inter quas Deipara usque ad matrimonium mansit, et angelicam potius quam humanam vitam egit, ut Ambr., lib. 1 et 2 de Virginibus, late disserit; Gregor. Nyss., orat. de Ortu Salvatoris; et Gregor. Nicomediens., orat. de Oblatione Virginis in templo; Damasc., lib. 4, cap. 15; Andreas Cretens., et alii supra citati. De qua re iterum inferius redibit sermo. Quod autem, postquam desponsata est Joseph, usque ad Angeli adventum virgo permanserit, ex citatis verbis Angeli evidenter constat.

2. His positis, hæretici quidam dixerunt Virginem concepisse Christum ex Joseph, atque ita in conceptione virginitatem amisisse. Ita dixerunt Ebionitæ, ut Clemens refert, lib. 6 Constit., c. 6, ubi hos Judæos fuisse significat; nam (ut Epiph. refert, hæres. trigesima), Moysi legem observabant, ubi eundem errorem illis tribuit, quævis addat, in iis, quæ de Christo docuerunt, varios et inconstantes

fuisse. Quæ fuit fortasse causa, ut Iren., lib. 1, c. 26, de istis tractans, hunc tacuerit errorem, dicens, Ebionem non similiter ac Cherintum de Christo sensisse; unde c. 25, Cherintum et Carpocratem auctores facit hujus erroris. Quod sensit etiam Tertul., lib. de Præscrip. hæretic., capite quadragesimo octavo, et lib. de Carne Christi, capit. 18, et lib. de Velandis virg., c. 6; Euseb., lib. 3 Hist., c. 21; Epiph., hæres. 27 et 26; Aug., Damasc., et Isidor., in Catalogis hæresum; Theodor., lib. 2 Hæret. fabul.; et Niceph., lib. 3 Hist., c. 3, qui duo postremi Ebionem, alios præcessisse significant. Quod parum refert, constat enim hos hæreticos æquales fere fuisse. Hunc errorem secutus est postea Theodotus, ut constat ex Epiph., hæres. 54. Fundamentum ejus fere nullum est, ut videbimus.

3. *Virginitas Mariæ in Scripturis manifeste significata.* — Dicendum est ergo primo, B. Virginem non ex viri semine, sed sola Spiritus Sancti virtute et operatione Christum Dominum concepisse. Est articulus fidei. Et probatur primo ex Evangelio Matth. 1: *Inventa est habens de Spiritu Sancto;* et infra: *Quod in ea natum est, de Spiritu S. est;* et infra: *Et non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum;* et Luc. 1: *Spiritus Sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Quod testimonium Ariani quidam male interpretantes, ut Augustinus refert, lib. 3 contra Maxim., c. 17, *Spiritum Sanctum, et virtutem Altissimi,* tanquam duo diversa distinguebant, aiebantque Spiritum Sanctum disposuisse materiam mundando et sanctificando Virginem, virtutem autem Altissimi, id est, divinam sapientiam, formasse Christi corpus; quæ expositio, quamvis præsententi intentioni nihil obstet, et in aliquo sensu sit probabilis (ut videbimus inferius, q. 32, art. 1), tamen in sensu ab illo hæretico intento, scilicet, ut opera Trinitatis divideret, et Spiritum Sanctum negaret Christi corpus fabricasse, hæretica est, quia et ex errore circa mysterium Trinitatis procedit, et testimonio Matthæi repugnat.

4. Secundo, probatur conclusio ex Veteri Testamento, in quo locus illustrior est ille Isai. 7: *Ecce Virgo concipiet,* quem in sequenti sectione fusius tractabimus; nunc aliis utemur minus quidem apertis, ad veritatem tamen confirmandam sufficientibus, adjuncta præsertim Patrum expositione. Primus sit Gen. 3, ubi Christus dicitur *semen mulieris,* nulla viri